

**КОНКУРС ЗА ПРЕВОД НА ХУДОЖЕСТВЕНА ПРОЗА И ПОЕЗИЯ
ОТ СКАНДИНАВСКИ ЕЗИЦИ
НА ИМЕТО НА ПРОФ. Д-Р ВЕРА ГАНЧЕВА**

Организатор:

Специалност „Скандинавистика“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**PROF. VERA GANCHEVA COMPETITION FOR TRANSLATION
FROM SCANDINAVIAN LANGUAGES**

Organiser:

Scandinavian Studies Section

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Представяме отличените победители в конкурса за превод на художествена проза и поезия от скандинавски езици на името на проф. д-р Вера Ганчева, в който се включиха ученици и студенти с общо тридесет и пет превода – единадесет от датски, шестнадесет от норвежки и осем от шведски език.

След проведеното обсъждане на предложените преводи, журито в състав проф. д.ф.н. Майа Разбойникова-Фратева, Меглена Боденска (скандинавист и преводач от шведски език), гл. ас. д-р Антония Господинова, гл. ас. д-р Евгения Тетимова, гл. ас. д-р Иван Тенев, гл. ас. д-р Владимир Найденов, гл. ас. д-р Елена Стойнева, гл. ас. д-р Надежда Михайлова, ас. Константин Радоев, ас. Елена Стоицева отличи следните победители в съответните категории:

- Превод на художествена проза от датски език: **Веселина Кузманова**, студентка в трети курс, НФИМСЕ
- Превод на художествена проза от норвежки език: **Андрей Колев**, студент в магистърска програма „Език, култура, превод“, специалност Скандинавистика
- Превод на художествена проза от шведски език: **Анна Димитрова**, студентка в трети курс, специалност Скандинавистика
- Превод на поезия от датски език: **Михаил Байков**, студент в магистърска програма „Нордистика“, специалност Скандинавистика

- Превод на поезия от норвежки език: **Михаил Байков**, студент в магистърска програма „Нордистика“, специалност Скандинавистика
- Превод на поезия от шведски език: **Андрей Колев**, студент в магистърска програма „Език, култура, превод“, специалност Скандинавистика

За превод на художествена проза от норвежки език поощрителни награди получават **Яница Кирова**, студентка в четвърти курс, специалност Скандинавистика и **Мария Стефанова**, ученичка от 10 А клас в 19 СУ „Елин Пелин“, София.

Благодарим на всички участници в конкурса и им пожелаваме бъдещи успехи в сферата на превода от скандинавски езици!

СИСЕЛ ФАЛСИ ПЕДЕРСЕН: „ОТНОВО ЗАЕДНО“ (откъс)

Превод от датски език: Веселина Кузманова

SIDSEL FALSIG PEDERSEN: “GENFORENING” (excerpt)

Translation from Danish: Veselina Kuzmanova

Няколко места по-напред някой протяга ръка и завърта копчето на климатика. Мислех, че е включен и на моето място, но когато приближих ръка до горе, не се усещаше никаква струйка въздух. Пръстите са дълги, дланта и ръката – красиви, слаби, има нещо, което ми изглежда познато. Всъщност прилича на моята ръка, изправям се леко от мястото си, за да видя лицето ѝ, но успявам да видя само няколко кичура кестенява коса, която като нищо можеше да е моята, но не е, защото аз стоя тук, а не там. Ако аз стоях там, то кой щеше да стои на моето място, невъзможна мисъл, прилошава ми. Изваждам вестника, който си купих от летището, може би просто напрежението ми идва в повече.

С брат ми (близнаци сме) не сме се виждали от няколко години. Беше ми звъннал да ме попита дали имам желание да го посетя, дали не трябва да оставим миналото зад гърба си. Не живеем толкова далеч един от друг, но въпреки това все още съм виждала новия му дом. Говорихме си, че може да се разходим просто като туристи в новия му град, като на почивка. Отново се изправям, за да видя лицето ѝ, но продължавам да виждам единствено косата и и тя все още ми прилича на моята.

Най-накрая кацаме на пистата и изчакваме разрешение да свалим коланите,

усещам пеперуди в стомаха. Дано да е в добро настроение и да се зарадва да ме види, надявам се да е бил искрен, когато каза, че ще ми прости за всичко. Изправям се, посягам към чантата си и отново я забелязвам, има 5 – 6 души помежду ни. Навела се е над чантата си и косата закрива лицето ѝ, така че е трудно да го разгледам поотблизо. Успявам да видя само каубойското ѝ яке, такова имам и аз, и широките войнишко зелени панталони, които е облякла. Мисля, че много си приличаме. Тук е ужасно топло. Страхувам се, че няма да го позная, че ще мина покрай него и няма да го забележа. Знам добре как изглежда, но може да се е променил или да не си го спомням правилно.

Краката ми леко треперят, изгубих я от поглед, но това няма значение, кара ме отново да се замисля дали той също има вече сиви коси, дали е надебелял. Излизам в залата за пристигащи и се опитвам да огледам обстойно всички, които стоят там. Не го виждам, но е въпрос на време, след малко той изведнъж ще се появи пред мен и аз ще тръгна бавно към него, за да може да ме забележи. В този момент виждам жената от самолета, стои с гръб към мен и прегръща някого. Забелязвам, че и тялото ѝ прилича на моето, а обувките ѝ са абсолютно същите с каквито съм и аз днес, забелязвам също и ръцете върху гърба ѝ, това са неговите ръце, мога да ги позная, а също и главата му, косата, мога да позная и якето му, същото каквото имаше тогава. Те стоят и се прегръщат, но това не съм аз, какво става тук? Заставам точно до тях, не знам какво друго да направя. Те се отдръпват един от друг, защото ме чуват да се покашлям, той ме поглежда, но не ме разпознава, аз се усмихвам, казвам „Здрасти, как е?“, а той ме поглежда така сякаш не съм с всичкия си. „Извинете?“, казва той и в този момент се обръща жената от самолета и виждам моето лице, тя е досущ като мен. Преди малко се погледнах в огледалото в тоалетната, знам как изглеждам, той стои там с мен, но това не съм аз. Тя също ме гледа с известна досада и понеже не казвам нищо, те се споглеждат, усмихват се и тръгват към изхода, но не успяват да продължат, защото тръгвам след тях и хващам ръката му. „Здравей“, казвам, „Здрасти, това съм аз, хей, не ме ли позна“. Той замръзва, когато го хващам за ръката, дръпва я към себе си и ме поглежда със студен поглед – „Не Ви познавам“. „Напротив“, казвам аз, „Ей, това съм аз“, той поклаща глава и казва „Ще бъда благодарен, ако ни оставите на мира“. През това време жената стои и ме наблюдава. Не изглежда да е шокирана, в шок съм само аз, обръщам се към нея и питам „Не виждаш ли колко си приличаме?“. Тя ме поглежда, предполагам, че се опитва да бъде мила. Мога да се обзаложа, че си мислят, че съм някакъв луд човек, но не съм. Защо не могат да ме разпознаят?

ЕРИК ДАММАН: „БЪДЕЩЕТО В НАШИТЕ РЪЦЕ“ (откъс)

Превод от норвежки език: Андрей Колев

ERIK DAMMANN: “FREMtiden I VÅRE HENDER” (excerpt)

Translation from Norwegian: Andrey Kolev

Усещал ли си допира на топли скали до гърдите и бедрата си? Бродил ли си бос през тревата? Седял ли си лете през нощта да разговаряш с някого, който те разбира? Държал ли си за ръчичка дете, докато отговаряш на най-важните въпроси на света? Помирисвал ли си новородено или детска коса? Давал ли си утеха и видял ли си как тя помага? Използвал ли си себе си, за да помогнеш? Просто за да помогнеш... Седял ли си сам, без тревога, бил ли си радостен така? Или си забравил що е спокойствие, размисъл и радост? Откупвал ли си се от действителността с нещо, което така и не те е задоволило изцяло? Започнал ли си да се вглеждаш повече в купените неща, отколкото в живите? Мислиш ли непрекъснато, че би могло да ти е по-добре, стига да можеше да си го позволиш? Все още ли мислиш, че е така? Кога се почувства по-добре: в деня, в който разглеждаше новите покупки, или в деня, в който, седнал на каменна ограда, осъзна, че мирише на лято?

Какво значи това? Че трябва да спрем да работим ли? Трябва ли да започнем да живеем само за да живеем, да работим просто за храна? Не, не след дълго животът би станал също толкова безсмислен, но по друг начин. Трябва ли, седнали в тревата, *ние* да плачем от радост, докато други плачат от глад? Никое преживяване не е истинско, ако животът няма смисъл. Представи си да можехме да съчетаем преживяването и смисъла, като работим за един по-добър свят и да живеем, за да се научим какво означава да сме хора. Представи си да знаехме, че работим, защото е важно за другите, без самите да умирахме от притеснение за вещите си. Вещите ни, които никога не се оказват достатъчно хубави, никога достатъчно нови, никога достатъчно полезни, никога истински. Представи си да можехме да се научим да живеем малко по-просто, малко по-правилно, малко по-истински. Не като бягство от близката действителност – не като нереалистично бягство във ферма, от което никога няма да могат да се възползват всички – а към опростяване на *нашия* начин на живот. Нека се опитаме да направим една едничка крачка назад по стълбицата на прогреса. После още една. За да видим дали няма да намерим нещо, което сме

изгубили. Може би ще открием, че едно такова нещо е умението да съчувстваме на другите, които страдат, при все че живеят много далече от нас.

КЛАС ЙОСТЕРГРЕН: „ТУИСТ“ (откъс)

Превод от шведски език: Анна Димитрова

KLAS ÖSTERGREN: “TWIST” (excerpt)

Translation from Swedish: Anna Dimitrova

Имахме няколко срещи, които протичаха по горе-долу един и същи начин – отивахме в едно кафене, настанявахме се и се опитвахме да се държим прилично, докато не станеше време да си ходим вкъщи.

Последния път, когато се видяхме по този начин, изпитвах силна нужда да призная как я карах, че бях сериозно хлътнал и будувах до късно през нощта, че се справях зле в училище, че понасях адски мъки заради нея.

Ала тя ме изпревари. Спомням си, че бяхме тръгнали към киното и с нетърпение очаквах възможността да остана за няколко часа с нея в тъмното. Усещаше се като крачка в правилната посока. Отвън пред киното тя сподели: „Татко и аз ще се местим в Германия.“ Не можеше да прикрие вълнението си. Баща ѝ бе обещал всичко на света. Щели да живеят в Берлин, тя не знаеше от коя страна на стената, но без значение от коя, караше живота там да звучи запленаващо. Там Сиге Баклунд щял да работи в строителния бранш.

Аз, разбира се, бях съкрушен и се насилих да довърша това, което си бяхме наумили. Най-много от всичко исках просто да изхвърча оттам. Обаче бяхме решили да отидем на кино и да гледаме нов френски филм. Влязохме като едно момче и едно момиче, а излязохме като „Един мъж и една жена“¹. Тогава, след като бяхме изгледали целия филм и се бяхме държали толкова силно за ръце, че от тях се стичаха капки пот, осъзнах, че нямаше нужда да ѝ споделям мъката си, тя вече си бе проличала достатъчно.

Ами замина от града и стана неоткриваема, а при чакането на така обещаните

¹ „Един мъж и една жена“ (1966) – френски филм, реж. Клод Льолуш.

писма от Берлин се появи една липса, трудна за превъзможване, една празнота, която се запълваше от принуда към повторение² и магически формули. Често ходех в кафенето в Стария град, където се бяхме срещали, сядах на същата маса, вирах се в празния стол, където тя бе седяла, и ме пронизваше силна болка, която след известно време отшумяваше и на нейно място идваше една лекота, едно временно облекчение, което не проумявах, но към което се стремях, докато като че ли се изхаби и не се появи повече.

Писмата така и не идваха, а аз гледах филма, който бяхме гледали, безброй пъти. Съчинявах си свои филми и започнах да си записвам историите на хартия. Скоро се превърна в навик.

В спомените ми няколко години подред е есен. Наблюдавам отблизо есенните багри, от светложълтото по изсъхналите листа на бреза и клен, покрай побежовия и светлокафяв до бледосив цвят на дъбовете и по-наситения цвят на кестен. Пишех абсурдни диалози за вечна есен, в които фонът имаше същата палитра от цветове като този на „Beatles For Sale“ и „Blonde on Blonde“ на Дилън, причудливи диалози, в опит да дам израз на отчаян копнеж.

Това продължи, докато „Бийтълс“ не издадоха двойния си албум³, който бе така зареден с драматизъм и противоречив, че можеше да бъде единствено чисто бял и празен. „Revolution 9“ бе хаотично нахвърлян колаж, състоящ се от звукови цикли и фрагменти от бунтове и безредици, един поток от ясни и закодирани послания, гласове, текстови фрагменти, драсканици по стени, девизи, поезия и лозунги, знаци и напътствия, наръчници и листи, една какофония от гласове, сред която Джон Ленън внезапно се озовава в нещо като списък и изброява „the watusi... the twist“.⁴

Парчето даде основание за интерпретации и възпроизвеждания на записа отзад напред, за да се разкрият тайни съобщения. Аз се задоволих с този „twist“ и го възприех като парола, като намек, че става дума за един епилог, един грандиозен финал на едно тържество, продължило пет години. Сега краят бе настъпил и хората се разотиваха, и се разделяха, и поемаха в различни посоки, по телевизията излъчваха как демонстрациите в Берлин биват разпръсквани и ми се стори, че видях

² „Принуда към повторение“ – психологическо явление, при което човек има импулс да мисли или действа по начин, предизвикващ повтарянето на неприятни и травмиращи преживявания.

³ „The Beatles“ (1968) е албум на „Бийтълс“, познат също и като „The White Album“ („Белият албум“).

⁴ Уатуси и туист – два танцувални стила, популярни за 60-те години на XX век.

Ами да потъва там в тълпата. Изгубена от поглед в някоя голяма манифестация. За нещо. Или срещу нещо. Тема в тема за един млад писател.

**УРСУЛА ЕНКЕР ОЛСЕН: „ВСИЧКО ОТНОВО ЩЕ СТАНЕ
ВСИЧКО“**

Превод от датски език: Михаил Байков

URSULA ANDKJÆR OLSEN: “ALT SKAL BLIVE TIL ALT IGEN”

Translation from Danish: Mihail Baykov

Ще родя от всичко, като животворните капки,
стичащи се от нещата, след като ги стъпчеш, и ще оставя всичко да бъде родено от мен,
сякаш изтръгнато от моето тяло.

Ще се изпъна до краен предел, като опъната тетива,
и ще оставя лъка на живота да се превие от болка
като мен.

Преминах през каменната мелница на живота и сега отделям
зърното от плявата, почакай само да бъде изваден мечът,
натежал в утробата ми.

Залостих реалността в сърцето, а сега искам да отворя всички сърца
на реалността и да се възкача на тронове. Да бъда навсякъде
едновременно.

Задържах всичко в мен, сега навсякъде ще прониквам по-мощно,
както водата прониква в стъблото на цветето,
и стига до най-външното му влакно. Всички съдове са скачени.
Всичко ще води към всичко.

Ще оставя всички полове да влязат в мен и самата аз ще бъда

всеки от тях, жестока съм
и нежна като кадифе.

Като стрела в морето ще се врежа и мечът
на новото начало като войска от мен ще се извади,
подобна на водата – войска като едно единно цяло.

СЕСИЛИЕ ЛЬОВАЙД: „МЕТОП“

Превод от норвежки език: Михаил Байков

CECILIE LØVEID: “МЕТОРЕ”

Translation from Norwegian: Mihail Baykov

Наметни палтото през главата си.
Ще трябва да затвориш и очи.
Ще напомня маска на мъртвец, но няма
страшно. Най-добре ще стане в профил, като и
бездруго така си най-добре, затова сложи
едната си страна.
Всички ще умрат. Всички ще умрат, не чу
ли, нали все пак трябва да узнаем какъв си
бил. Просто положи глава на копирната
машина, придърпай палтото през глава.
Ще натисна червения бутон, ще присветне леко.
Наметни палтото през главата си, любими.
Затвори очи и не, не се усмихвай.

ЕДИТ СЪОДЕРГРАН: „БОЛКАТА“

Превод от шведски език: Андрей Колев

EDITH SÖDERGRAN: “SMÄRTAN”

Translation from Swedish: Andrey Kolev

Щастието няма песни, щастието няма мисли, щастието няма нищо.
Удари щастието си, за да се пръсне, защото щастието е зло.
Щастието иде бавно със сутрешния шумол в спящи шубраци,
щастието се носи надалеч в ефирни облачни картини над дълбоко тъмносини дълбини,
щастието е дремещото поле в обедното сияние
или безкрайните океански ширини под компреса от отвесни лъчи,
щастието е безсилно, то дреме и диша и нищичко не подозира ...
Усещаш ли болката? Тя е силна и голяма, със скришно свити юмруци.
Усещаш ли болката? Тя се усмихва с надежда и просълзени очи.
Болката ни дава всичко, от което се нуждаем –
дава ни ключовете към царството на мъртвите,
избутва ни през портата, докато още се колебаем.
Болката кръщава детето и бди с майката
и кове до една златните венчални халки.
Болката властва над всички, изглажда челото на мислителя,
вързва колието на шията на жадуваната,
чака пред вратата, когато мъжът се отделя от любимата си ...
Какво още дава болката на своите обични?
Повече не знам.
Дава перли и китки, дава песни и мечти,
дава ни хиляди целувки, всичките празни,
дава ни целувката, която едничка е истинска.
Дава ни странните ни души и чудните ни нрави,
дава на всички ни най-крупните печалби в живота:
любов, самота и лицето на смъртта.

ЕРИК ДАММАН: „БЪДЕЩЕТО В НАШИТЕ РЪЦЕ“ (откъс)

Превод от норвежки език: Яница Кирова

ERIK DAMMANN: “FREMtiden I VÅRE HENDER” (excerpt)

Translation from Norwegian: Yanitsa Kirova

Някога излежавал ли си се по корем върху нагретите от слънцето морски скали? Стъпвал ли си с боси нозе по тревата? Засеждал ли си се до късно през лятната нощ, за да си говориш с някой, който те разбира? Държал ли си малко дете за ръката, докато отговаряш на най-важните житейски въпроси? Вдишвал ли си миризмата на новородено и уханието на детска косичка? Случвало ли ти се е, както утешаваш един човек, и да забележиш, че му олеква? Бил ли си самият ти от помощ за някого? Без да очакваш нищичко в замяна... Седял ли си сам без следа от безпокойство и обзет от щастие? Или пък може би си забравил какво означава да си смирен, загрижен и радостен? Откупвал ли си се от реалността заради нещо, което така и не те е задоволило изцяло? Започнал ли си да се заглеждаш повече в купени неща, отколкото в живите същества? Често ли стигаш до заключението, че щеше да си по-добре, ако беше по-заможен? Още ли вярваш, че това е вярно? Кога се чувстваше на седмото небе: в деня, когато разглеждаше новите си придобивки от магазина, или в деня, когато седеше на онзи каменен зид и долови аромата на лятото?

Какво значи това? Че трябва да престанем да работим? И да почнем да живеем само колкото да оцелеем? Да работим единствено за да си позволим храната? Не, в този случай животът отново би станал безсмислен, само че по един друг начин. Да седнем в тревата и да заплачем от радост, докато някои плачат от глад? Никое преживяване не може да бъде пълноценно, ако животът е лишен от смисъл. Помислете само какво би било, ако можехме да съчетаем преживяването и смисъла, трудейки се в името на един по-добър свят. Ако живеехме, за да разберем какво ще рече това да си истински човек? Представете си да знаехме, че работим, за да сме от полза за обществото, без да умираме от тревога за собствените си неща. Неща, които никога не са ни се стрували достатъчно нови, хубави, ценни и истински. Само ако можехме да се научим да живеем малко по-простичко, по-правилно и по-истински. Не да обърнем гръб на заобикалящата ни действителност, заживявайки в някоя малка ферма като форма на бягство, което няма как да се удаде на всеки. Целта е да опростим

начина, по който живеем. Нека просто слезем едно стъпало по-надолу по стълбицата на прогреса. И после още едно. Да видим дали сме в състояние да намерим онова, което сме загубили. Може би ще осъзнаем, че става въпрос за способността да съпреживяваме болката на страдащите, макар те да се намират на другия край на света.

ЕРИК ДАММАН: „БЪДЕЩЕТО В НАШИТЕ РЪЦЕ“ (откъс)

Превод от норвежки език: Мария Стефанова

ERIK DAMMANN: “FREMtiden I VÅRE HENDER” (excerpt)

Translation from Norwegian: Maria Stefanova

Усещал ли си допира на топла скала по гърдите и бедрата си? Разхождал ли си се бос в тревата? Седял ли си в лятна нощ, разговаряйки с някой, който те разбира? Хващал ли си дете за ръката и отговарял ли си на най-важните въпроси на света? Вдишвал ли си уханието на косата на новородено бебе? Утешавал ли си някого и видял ли си, че помага? Пренебрегвал ли си себе си, за да помогнеш? Само за да помогнеш... Седял ли си сам, необезпокояван и беше ли щастлив? Или си забравил какво е спокойствие, размисъл и радост? Купувал ли си си нещо, от което никога не си бил напълно доволен? Започнал ли си да гледаш повече на купените неща, отколкото на живите? Постоянно ли си мислиш, че щеше да се чувстваш по-добре, само ако можеше да имаш нещо? Още ли мислиш, че това е вярно? Кога се чувстваше най-добре: в деня, в който седна и погледна новата си покупка или в деня, в който седна на каменната ограда и откри, че мирише на лято?

Какво означава това? Че трябва да спрем да работим? Трябва ли да започнем да живеем само за да живеем, работейки само за храна? Не, животът скоро ще стане също толкова безсмислен, но по различен начин. Трябва ли да седим в тревата и да плачем от радост, докато другите плачат от глад? Никое преживяване не става реално, ако животът няма смисъл. Представете си, ако можем да комбинираме опит и смисъл, като работим за по-добър свят и живеем, за да научим какво означава да си човек. Представете си, ако знаехме, че работим, защото това е важно за другите, без да умираме от притеснения за нашите неща. Неща, които никога не са били достатъчно

добри, никога достатъчно нови, никога достатъчно полезни, никога истински. Представете си, ако можехме да се научим да живеем малко по-просто, малко по-правилно, малко по-истински. Не като бягство от близката реалност – не като нереалистично бягство в малка ферма, която никога не може да бъде споделена от всички – а за да опрости нашия начин на живот. Нека се опитаме да направим само една крачка назад по стълбата на развитие. И още една. За да видим дали можем да намерим нещо, което сме загубили. Може да открием, че едно от нещата е способността да се съчувства на другите, които изпитват болка, дори ако живеят далеч.